

NAŠA MISEL

Leto II.
Izhaja štirinajstdnevno

OMLADINSKI KULTURNO - POLITIČNI LIST

V Ljubljani, 1. novembra 1936

Štev. 3 (18).

Celoletna naročnina znaša 18 Din

Ljubljana, 1. novembra 1936.

Na vsevržavnem mladinskem kongresu, ki se je vršil lani v Ljubljani, je bil ustanovljen »Savez jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij. Potreba po tej ustanovi je prislala do najmočnejšega izraza ob veličastnem romanju tisočev jugoslovenskih omladincov k večnemu počivališču njihovega nesmrtnega Voditelja. Eden najtežjih trenutkov naše nacionalne zgodovine je v mladini poglobil zavest njenih dolžnosti in odgovornosti.

V tistem razpoloženju spontano osnovani »Savez« si je nadel prvenstveno nalogo zbrati in povezati, mimo vseh razlik podnjene važnosti, na najširših in nad vsako diskusijo vzdvišenih idejnih osnovah dotlej raztreseno jugoslovensko nacionalno visokošolsko mladino, da bo z živim in neposrednim vzajemnim spoznavanjem ter z organiziranim skupnim delom v lastnih vrstah in v narodu krepila duhovno skupnost, širila in utrjevala jugoslovensko nacionalno misel in soustvarjala duhovno in materialno kulturno jugoslovenskega naroda. Kot edini in vrhovni reprezentančni ustanovi nacionalne mladine pa so bili zaupani »Savezu« poleg kulturnih in obrambnih nacionalnih interesov tudi splošni in posebej stanovski socialno ekonomski. Osnovna misel, ki je pokrenila in vodila osnovatelje »Saveza« in ki edina upravičuje njegovo eksistenco, leži torej v namenu, da služi on enotni rasti in s tem jačanju jugoslovenskih mladih generacij, da bodo sedaj in v bodoče dorasle duhovno in moralno najtežjim obveznostim.

8. in 9. nov. se bo vršila v Zagrebu prva redna skupščina te predstavnice nacionalne visokošolske mladine. Na njej bo uprava, kateri je bila poverjena težka in odgovorna naloga, da da novemu udruženju življenje in da ga poveže k praktičnemu udejstvovanju, poslagala račune o izvršenem delu, kakor bo imel tudi vsak član »Saveza« priložnost dokazati, da je izpolnil svoje dolžnosti do osrednje ustanove in na terenu.

Politične prilike v naši državi, kakor so se razvijale po ustanovitvi »Saveza«, niso bile najugodnejše za sproščeno in uspešno njegovo uveljavljanje. Mladinska organizacija, ki bi morala po svoji vzgojni nacionalni pomembnosti biti deležna splošne pozornosti, je bila prepuščena sama sebi in požrtvovalnim funkcionarjem, ki so vztrajali in se prizadevali često brez najnujnejših materialnih sredstev in brez moralne opore. Kot edini dostenji predstavnik jugoslovanske mladine je bil »Savez« podprt samo v svojih nastopih na mednarodnih mladinskih forumih. V teh okolišinah doseženi uspehi »Saveza« dobivajo svojo posebno vrednost in s tega vidika ocenjevano opravljeni delo bo gotovo zadovoljilo tudi one delegate posameznih organizacij, ki ga imajo morda za nepopolno.

Prepričani smo, da bo zagrebška skupščina nov načen datum v živeljenju jugoslovenske nacionalne mladine. Pred njo bodo postavljena vprašanja, kako

MASA I POLITIKA

Pesimistička rasmotrjava povodom pripovetke o največem lopovu.

Politički odgoj jugoslovenskog naroda postavljen je na pogrešnu osnovu. Masama se u dušu ucepljuje misao da sve dobro ili sve zlo dolazi od političkih stranaka. Na zborovima se toči mudrost da Jugoslavijom može poteći med i mleko odmah sutra; jedini uslov je da sutra dođe na vlast ta i ta stranka. Zašto je ove godine žetva podbacila? Zato što nije na vlasti stranka XX. Ili, zašto ove godine žetva nije podbacila? Zato što je na vlasti stranka YY.

Mi ćemo uzalud prokljinjati »balkansku praksu«, ali u istoj prilikom svake promene vlade doklegod narodu ne prestanemo soliti pamet da je samo neka izvesna stranka poštena a sve druge lopovske. Jer, čim ta »poštena« stranka dođe do vlasti, prirodno je da mora izmenjati dotadanje »lopovsko« činovništvo, narod bi bio opravdano razočaran ako se to ne bi desilo.

Ne da se mora postupati pošteno: govoriti danas o poštenu sasvim je uzaludno jer se cela generacija odgaja u nazoru da je pošten čovek sasvim izuzetan i neprirodan slučaj a da je, na protiv, nepoštenje znak svakog normalnog građanina zemlje. Ne treba to mnogo dokazivati; uzmite ma koje novine, videćete ogromne i senzionalne članke o tramvajskom kočničaru koji je — zamilite! — nađeni novčanik predao policiji a nije ga zadržao sebi. O poštenu se govori kao o nekoj sasvim osobitoj i nečuvenoj karakternoj crti, o poštenu čoveku pišu novine i donose mu sliku. Jasna posledica takvog odgoja je da su svi nepošteni. — Nego se narod mora depolitizovati. Dručiće rečeno, predlog glasi da masi treba objasniti

urediti in poziviti notranjo povezanost in delovanje »Saveza« ter kako izpolniti vrzeli, ki jih povzročajo odsotnost, nerazumevanje ali brezbržnost nekaterih mladinskih organizacij. Predpriprave so gotovo ustvarile razpoloženje in zaključke, ki garantirajo, da bo prvi redni občni zbor vseh nacionalnih visokošolskih društev stvarna, homogena in likvidna manifestacija.

Po pravilih »Saveza« preide letos sedež njegove eksekutive iz Zagreba v Ljubljano. Gotovo se bo nacionalna mladina Aleksandrove univerze pokazala dorasla tej častni in odgovorni nalogi. Samo pravilno razumevanje značaja v smislu »Saveza«, širokogrudnost in tolerantnost, ki je edina sposobna, da izloči vse, kar je sekundarnega pomena, pogojuje uspevanje širše zajednice, zgrajene samo na vsem skupnih osnovah.

»Naša misel« izreka ob tej priliki vročo željo, da bi bili v Zagrebu doseženi uspehi, ki bi bili v korist našemu mlademu kralju ter edinstvenemu jugoslovenskemu narodu in državi.

pitanja koja joj više koriste nego znanje da je gospodin X velik lopov. Treba joj, naprimjer, objasnit da se naše šljive prodaju u Beču u bescenje ne zato što ne bi bile dobre nego zato što nisu ukusno pakovane. Govori se da je naša zemlja bogata; treba narodu objasnit da je to latentno bogastvo, treba mu reći reč, dve o organizaciji i racionalizaciji posla, treba ga naučiti da misli trgovacki razumno a ne politički.

Kao što se moglo i prepostaviti, tu taktiku su već davno preuzeuli komunisti. To jeste stranka ali se uvek prikazuje kao pokret koji ide za tim da doneće svetu socialno blagostanje i to, bar naoko, na prost način što će razdeliti sve blago među one koji nemaju ništa ili imaju malo. Dakako, to baš nije tačno doktrina marksizma ali je masa tako razume. I, dok se mi prepiremo o tome ko je više novaca ukrao narodu, dotle komunisti dolaze kompletnim programom koji pokazuje kako će se taj ukradeni novac bratski podeliti među »radni narod« tako da će svi biti satis, zadovoljni, debeli i bogati.

Komunisti operišu veličinama koje su opipljive a mi govorimo o »stranci«. Šta je stranka? Stranka je, po našem tumačenju, svemogući bog koji će samo dići mali prst pa će svi biti satis, zadovoljni, debeli i bogati. Mali uslov: ispuniti, perom i crnilom, pristupnicu.

Pod šestojanuarskim režimima nije bilo političkih zborova. Politici su, dakle, mislili da će narod povrati na zborove kad opet budu dozvoljeni da će to biti milina. Nije bilo nikakve miline, miline je možda bilo samo za nas koji nismo »stranački opredeljeni« kada smo videli da se nismo prevarili u očekivanju. A očekivali smo, naime, da će, doduše, biti malo navale neposredno posle posta ali da je narod sit do grla da sluša pripovetku.

Zar zaista sem te pripovetke neama ništa o čemu bi bilo vredno raspravljati sa narodom? »Naša misel« je suviše malen list a da bi našim velikim, velikim mudracima mogla šta predlagati. Naši veliki mudraci, uostalom, i bolje znaju nego mi šta omladina misli. Ona misli o največem lopovu, naravno. Ali, ako smo i mali, mi ćemo jednog dana biti veliki. Veliki zato što nećemo narodu pričati o lopovlucima nego o tome da valja ostati kod kuće. I, da jo klicam, pa kopati kukuruz. Naš narod suviše malo kopat kukuruz, njemu previše pričaju pripovetku o lopovu.

Davno, i nepovratno, su prošla vremena kada je bilo potrebno govoriti ideoški, danas treba govoriti konkretno. Graditi državu! Nemojte narediti govoriti da će stranka izgraditi državu; t. j. »... in slično. Ako imam kuću v Beogradu, mogu je pridati i za te pare kupiti drugu v Cirihu ili Parizu; ali, ako imam kuću negde na Vlaščiu ili v Slovenskih Goricama, neču je prodati nego ču je i zubitsa braniti od svega i svakoga. Stranka ne

gradi državu, gradi je narod. Treba mu samo pokazati kako će je graditi što bolje.

Masu treba depolitizovati. Treba prekinuti sa političkim paradama i svečanstvima. Odgoj mase treba staviti na zdrave temelje, ne na političke temelje. Možemo imati najbolje namere ali je činjenica da političarenjem širimo samo mržnju. Prestanite već jednom sa strankama, »sporazumima« i »procedurama«. Postoji opasnost da masa ode uljevo? Postoji opasnost da masa ode u hambare pa da odavde izvadi

Depolitizacija mase, to je nasušna potreba dana. Cena krompiru na trgu je važnija nego pripovetka o največem lopovu, budite uvereni, molim.

Mr.

POLITIZIRANJE V AKADEMSKIH DRUŠTVIH

Vsako pravo akademsko kulturno društvo se ponaša s svojo samostojnostjo od skupin starejših ljudi, ki se počevščini bavijo z dnevno politiko. Namen akademskega društva ni podpirati pokret ene same ali druge politične skupine. Njegov namen je biti vzgojitelj mladim generacijam, dati mladim, neizgrajenim ljudem priliko, da se sprovidno in po lastni vesti svetovnonazorsko izobražujejo in iščejo sebi najprimernije opredelitev. Vsak klub ima seveda osnovno linijo, ki daje temu iskanju resnice svoj pečat. Vsak akademik, ko stopi na univerzo, vsaj čustveno že pripada eni ali drugi miselnosti, pa bila to nacionalna ali versko ali marksistično internacionalna. Zato se more že takoj ob prvem koraku v glavnem opredeliti in v okviru te svoje opredelitev iskat svoje lastne poglede na posamezne probleme gospodarstva in družbe. Vsakdo ima pravico in dolžnost, da se, kot svoboden akademik, svobodno in na lastno odgovornost odloči, kateri svetovnonazorski krog je njegovemu mišljenju in čustvovanju najbližji.

Med mnogimi poedinci se pa često najde bolestno ambiciozni ljudje, ki si vtepejo v glavo, da mora vsakdo tako misliti, kakor oni in stranka, katere eksponenti so. Ti ljudje gredo brezobzirno preko enega najvažnejših načel, ki bi ga moralno imeti vsako akademsko društvo — preko »svobodne tribune«. V imenu svoje stranke ali pokreta (= stranka, odeta v nedolžno ime) širijo »novo misel« in prenašajo idejno izobraževanje v akademskem društvu v dnevno politiko ter dajejo temu iskanju značaj politične borbe med pristaši poedinih strank.

Ako ti poedinci najdejo za svoje težje primerna tla, osobito, če pristaši drugih političnih skupin na ta prizadavanja odgovore z enakimi težnjami, potem je nujno, da mora tako akademsko društvo propasti, ali vsaj v razvoju občutno zaostati. Zato moramo občudovati pristaše drugih političnih skupin, ki na takoj delovanju odgovarjajo s samozačestvo in dostojaštvom ter v škodo svojemu političnemu prepričanju skušajo

ohraniti borbo v okviru, dostenjemu akademskega kluba, neodvisnega od katerekoli skupine. Ti uvidevajo, da je potreba nujno obvarovati vsakršnih političnih vplivov mnoge naše kulturne nacionalne ustanove, ki na širših osnovah družijo pristaše različnih političnih nacionalnih struj, zato so najdoločnejši protivniki vseh, ki skušajo vnašati vajne politično ozkoščnost in nestrnost in proti vsem, ki obravnavajo vrednost in upravičenost naših kulturnih organizacij z vidika političnih koristi.

Vsek dan opažamo okrog sebe različne faze takega razvoja prilik v naših vrstah. Pojavljojo se »Führerji«, ki bi hoteli z diktatorskimi gestami frapirati mase »volilnih plev«, ne pomislico pa ti gospodje, da njihove klobasarije o mlađosti senilnosti, ki ne navdušijo niti njihovih somišljenikov, niti na brucovskem večeru ne bi bile sprejete kot dober govor »klobasjarja«. *Mnogo besed za prazen nič je še mnogo manj kot »fra-*

zarjenje in navdušenje za prazen nič, posebno, če je pod tem zadnjim »praznim ničem« mišljena ideja jugoslovenstva. Ti »vodenitljivi« so seveda zelo razočarani, ko vidijo, da le ni vse tako, kot so v svoji naivnosti mislili, da je vendar še nekaj ljudi, ki vedo, kje je meja med dovoljenimi in nedovoljenimi metodami v krogu akademsko izobraženih ljudi, da je še nekaj ljudi, ki znajo ločiti prostore svoje stranke od klubskih lokalov akademskega kluba.

Tudi v zadnjem času smo pričele takega procesa. Slišali in čitali smo načelne izjave z obeh strani. Kdor pa je pozorno prisluškoval zvok teh izjav, je jasno čutil, kdo misli iskreno in kdo je slab taktik. Zvok obeh kovin je tako različen, da ne moremo govoriti o kakem pokretu, o kakem delu za novo miselnost, za novo Jugoslavijo, temveč samo o čiščenju — in čiščenje pravčni stvari samo koristi.

M. T.

DELOVNI TABOR NA KOČEVSKEM

Letošnje leto so prvič delovalo ženske studentske radne čete. Zasluga za to pionirska delo pripare ženski sekcijs JNAD »Jadran«. Pod energičnim vodstvom načelnice gdč. Mire Kostanjevec je sekcijs iniciativno, organizatorsko in faktično izvršila vse delo.

Sličnost med zagrebško radno četo in tega ženskega delovnega tabora je v tem, da se je tu kot tam delalo brez vsake reklame. Treba bi bilo vzporediti s tem stvarnim in pozitivnim delom hišično kričanje patološkega (komunističnega) dela naše omladine.

Prinašamo prikaz dela ženskega tabora, ki nam ga je dala na razpolago udeleženka.

Uredništvo.

Tukaj se torej Slovenci ne zavedajo svoje domovinske pravice. To je bil eden izmed vzrokov, da je ženska sekcijs »Jadran« priredila svoj delovni tabor na Kočevskem. Drugi vzrok je bil pa ravno tako važen.

Vsako leto prihaja na Kočevsko veliko število rajhovskih študentov. Njihov cilj je hitlerjanska propaganda. Organizirani so zelo dobro in propaganda jim gre sijajno v klasje. Ravno letos je bivalo večje število nemških študentov v Nemški Loki. Stanovali so v župnišču, za nje je skrbela vas pod pretvezo tujškega prometa in da je ironija še večja, je bilo rečeno, da imajo neke srbohravtske tečaje. V takih razmerah ni čudno, da polagoma zastrupljajo s hitlerjansko propagando sosednji črnomeljski srez ter dol proti Čabru ter Prezidu.

Urejevanje tabora.

Prejšnje leto si je stavil JNAD »Jadran« v program socialno delo za narod. To najlažje opravi delovni tabor med ljudstvom. Ni dovolj, da se v raznih društvenih govorih o nekem socialnem četu, iznaša se razne fraze in ne vem še kaj, temveč je potreba resno prijeti za delo in z dejanjem pokazati ta svoj socialni čet. Kaj nam pomagajo vsi načrti in vse pobožne želje, ki večinoma ostanejo samo na papirju, če pa ni nikogar, ki bi to izvedel.

Malokdaj se je pisalo o zapostavljenosti našega človeka na lastni zemlji, o zapostavljenosti slovenskega ljudstva na Kočevskem. To so vedeli povediti le oni, ki jih je usoda zanesla v te kraje.

Marsikdo še danes ne ve, da so Slovenec na Kočevskem gospodarsko odvisni od Nemcev, že tako daleč je prišla ta stvar, da se nitri ne smatrajo več za Slovence. Saj povečini nimajo ne slovenskih učiteljev, obiskujejo nemške razrede. Z zakonom je celo dovoljeno, da otroci iz mešanih zakonov lahko obiskujejo nemško šolo. In ti otroci jo tudi obiskujejo. »Saj slovensko se še vedno lahko nauče,« to je odgovor staršev. Niti v cerkvi ne slišijo slovenske besede; župniki so sami Nemeji-Kočevarji. Pravico nastavljal, oziroma predlagati jih ima še vedno grof Auersperg, in on bo gotovo protežiral svoje ljudi.

Nobena vlada še ni ničesar ukrenila proti Kočevjem, še celo protežirale so jih. Saj če je potreba so dobri državljanji in raznimi gospodom so potrebeni njihovi glasovi pri volitvah. Za te glasove so jim prodali in jim prodajajo Slovence.

Rajhovci se dobro zavedajo važnosti tega nemškega otoka. To lahko postane njihov most na Jadran. Zato ni nerazumljiva ta skrb za Kočevanje.

Ko smo spoznale, da so najbolj potrebi socialno-kulturne pomoči ravno ti kraji, smo se odpravile na Kočevsko. Zavedale smo se važnosti izganjati propagando s propagando.

Za naš tabor smo se pripravljale že par mesecov poprej. Obrnile smo se na vsa mogoča društva ter na razne tvrdke. Povsod smo našle razumevanje. Naše nabiralne akcije po manufakturah trgovin ter po lekarnah so lepo uspele. Tržiška predilnica nam je poslala platno, tvrdka Bat'a pa nam je dala denaro pomoč. Enako nam je bila naklonjena banovina. Lepo število knjig smo zbrala med članstvom »Jadran«. CM družba in banovina sta nam tudi dale večinoma mladinske knjige.

V mesecu juliju smo se utaborile za dobo 14 dni v Slovenski vasi, ki je pa nemška. Res da je kratka ta doba, toda pokazale smo dobro voljo.

Začetek je povsod težak. Vključuji temu, smo se hitro znašle v svojem novem delu. Slovenska inteligenco v teh krajih nam je rade volje pomagala. Tuji med ljudstvom smo si v kratkem pridobile simpatij. Nemci so ostromeli; gledali so in poslušali, kaj se godi. Šlo jim seveda ni v račun, da se je zgodila ta nezaslišana predravnost in »Gottsheer Zeitung« je prinesla celo dopis, v katerem pravi med drugim, da je *miroljubnost nemškega prebivalstva*, ki nikogar ne ovira v njegovi svobodi, *dopustila,*

V večernih urah smo jim predvajale razne gospodarske, higijenske, kulturne ter otroške zabavne filme. G. direktor higijenskega zavoda je bil takoj ljubezniv, da nam je dal na razpolago razne filme ter kino-aparat. Imeli smo predavanja, seznanjale smo jih z vsem mogičim. Ves material smo prepeljale same iz kraja v kraj in marsikateri večer smo se pozno ponoči vračale po uro ali dve uri hoda daleč domov. Ljudje so nam bili hvalični za vse to. Vsako našo prireditve je obiskalo od 80—120 ljudi.

Ob prevozu

da se je v bližini mesta utaborila grupa slovenskih študentov. Pravilno pa pravi na koncu dopisa, da bo samo nam v korist, če se na licu mesta infomiramo o žadevah. Da, informirale smo se dobro, saj so nam za informacijo služili razni napis, kjer se če piše kot tsch in slično.

Kamor smo pogledale, povsod nemški napis poleg manjših slovenskih, povsod nerazumljiva kočevska nemščina. Toda vse to nas ni ustrašilo. V par dneh je naše delo že tako dobro napredovalo, da je staršem bilo nerodno, ker njihovi otroci niso znali slovensko in so se opravičevali na vse mogoča načine. V naši navzočnosti niso več drugače govorili kot slovensko in kar čez noč so bili otroci prekrščeni iz Emilov, Gottliebov itd v Milane, Bogoliubje ...

Stalno smo pa opazile med njimi par nemških študentov. Vsak večer smo imele v drugem kraju svojo prireditve. Ljudje so vedno prosili, naj se pride.

Podnevi smo pa hodile od hiše do hiše, se seznanjale z ljudmi, jim svetovali ter jim pomagale.

Zavedale smo se tudi važnosti propagande potom knjig in smo razdelile med otroke in odrasle čez 800 knjig. Ravno tako smo najrevnejše obdarovale z blagom ter živežem.

Res, da so nas priprave za tabor, ter delo samo, stalo ogromno truda, toda ostala nam je tudi zavest, da smo svoje poslanstvo dobro opravile, in da je potreba v tem smislu tudi nadaljevati.

ALI JE »SLOVENEC« ŠALJIVEC?

Nacionalno časopisje je že ponovno opozorilo jugoslovensko javnost na nevarna gesla, ki jih v svojih listih sistematично in brezvestno sejojo med naš narod, kakor da bi jim ne bila poznana ona: ne kličite vraka ...! Uporaba teh gesel nikakor ne odgovarja dejanskemu stanju v naši državi in resničnemu razpoloženju našega ljudstva, pač pa je izraz pokvarjenega in zaslepjenega partizanstva, ki se brez ozira na posledice in brez čuta odgovornosti ne sramuje posluževati se laži in potvarjanj. Metoda in svrha takega političnega boja je prozorna: hoteč v resnici rušiti s »podcenjevanjem« močnega protivnika, krepiš namenoma položaj in vlogo sibkejšega. Kakor splošen političen položaj, slika katoliško časopisje s »Slovenec« na čelu tudi živiljenje naše mladine in s tem naš bodoči razvoj z vidika, ki ga ono smatra za opravičilo svojemu ravnaju. Pred meseci smo bili postavljeni pred alternativo: Rim ali Moskva! Terrium nou datur? Ob nedavnih občinskih volitvah so nas razdelili med pravoverni in zveličavni tabor na eni in sljubsko fronto ali na drugi strani. Kar se neposredno jugoslovenske nacionalne mladine tiče, se spominjam pisanega veselja katoliškega časopisja ob nekem le navideznem in osamljenem in prav zato strastno zaželenjem uspehu njegove visokošolske mladine. Takrat je videl »Slovenec« v tem dogodku kažipot v bodočnost našega naroda: Na to »zmago« katoliške in »poraz« nacionalne mladine je oprl trditev, da z neizprosno nujnostjo odhaja z zgodovinske pozornice »dosedanjih glavnih protivnikov klerikalizma, katerega dedčino prevzema marksizem, ki je samo dosledno izpeljani vrh liberalizma«. V tej trditvi je dosleden tudi uvodnik »Nova mladina prihaja«, ki ga je priobčil »Slovenec« tik pred občinskimi volitvami, dne 23. oktobra t. l. V njem ponovno ugotavlja, da se je »na-

cionalistična mladina«, ki ni zanj nič drugega kot suha veja na admirajočem deblu liberalizma, olbranila »v nekaj redkih izvodih le še po mestih«. Svoja modrovana zaključuje »Slovenec« v prepričanju, da bo usodo našega naroda koval boj med mladim marksističnim in katoliškim rodom, iz katerega bo izšel zmagovit katoliški.

Na tak enostaven in najlažji način polaga v grob jugoslovensko nacionalno mladino. V zgodovini filozofije imamo modrece, ki so se povzpeli do zanikanja eksistence sveta, ki jih je obdajal in celo do zanikanja eksistence svoje lastne osebnosti, vendar dvomimo, da je »Slovenec« tak šaljivec, da bi hotel potrditi ta nauk na račun jugoslovenskih nacionalistov, niti ne moremo verjeti, da velja vsa zaskrbljenost in vse sovraštvo katoliškega tabora, ki ju srčavamo na vsakem koraku »le redkim izvodom« ali celo samo fikciji. Kakor se s svojim nazorom niso rešili oni modreci živiljenskih težav in skrbi, prav tako bo imel tudi »Slovenec« še mnogo neprijetnosti z nami, čeprav smo mu samo se senca.

Ali bo katoliška mladina res kovala našo usodo in utirala pot našemu napredku? Zgodovina pripoveduje o tem: Krčanstvo je bilo samo v svojem začetku in samo v duhovno in moralno razvrgani sredini rimskega cesarstva revolucionarna in ustvarjajoča sila. Kasneje pa je bilo zlasti v svoji katoliški veji največja in najkrutejša reakcionarnost. Ves srednji vek, ki pomeni obenem absolutno oblast katolicizma, je ena najtemnejših dob evropske zgodovine. Katolicizem je preganjal vse filozofske in znanstvene dogmanje, ki niso bila v skladu z njegovo razodeto resnicu ali pa je trpel le usužnjeno znanost in filozofijo, da sta deduktivno utrjevala njegove »absolutne, objektivne in večne« nauke. Prav tako je bil on v poli-

tiki, sociologiji in gospodarstvu eden najkonservativnejših elementov.

Ustvarjajoča sila narodov pa je tudi skozi to oviro krila pot napredku na vseh področjih udejstvovanja človeškega duha. Značilno pa je, da se je katolicizem kljub temu, da ga je nezadržni razvoj dosledno pregazil, vendar le vedno znašel in ugotovil naknadno ne samo svojo skladnost z novim stanjem, nego celo svoje zasluge na njem. Samota taktika in nič drugega je ona trdna skala, na kateri je zgrajen, in samo tej gibčnosti se ima zahvaliti za svojo današnjo politično moč. Mar ne potrujuje tega tudi naš čas, v katerem opažamo, da se je on prilagodil v različnih državah in narodih različnim klimatskim prilikam, ne da bi pri tem priznal kakšnokoli nasprotje s svojimi načeli. Gotovo je bil vsled nujnosti prilik usvojen individualni princip, po katerem napadanje izvestne oblike v eni državi ne ovira odobravanja in podpiranja iste v drugi in obratno.

Če pogledamo v našo domačo narodno zgodovino — ni treba, da posežemo daleč nazaj — moremo ugotoviti v njej isto vlogo političnega katolicizma. Redki veliki možje iz našega katoliškega tabora, ki so resnično kovali našo uso-

do, katerih nazore je uveljavil razvoj, so ostali v svoji sredini brez posnemalcev in zato so kot izjemne bližji nam kot njej. Mnogo več pa je očetov katoliške mladine, ki jih je zgodovina pregazila in ki v smislu zgornje taktike ne čutijo moralne dolžnosti, da se umaknejo v temo.

Ako se omejimo na mladino, se upravičeno sprašujemo, na katerem področju in v kakšnem pravcu je in bo kovala usodo in utirala pot napredku našega naroda katoliška mladina? Kje ima katoliška mladina svojo mladinisko zgodovino? Kateri so bili tvoji ideali, ki ti jih je potrdil in uresničil razvoj?

V nasprotju s »Slovencem« lahko trdimo in naša priča so zgodovinska dejstva, da je edino jugoslovenska nacionalna mladina sestvaritelj naše današnje usode in da je samo njej kot nosilki idej, ki dajejo moralno osovo in vsebino, naši državi odmerjena odgovorna in častna naloga voditi naš narod po začrtani poti.

Ne borba med destruktivno marksistično in oviralno katoliško mladino, nego idealizem in konstruktivnost jugoslovenske nacionalne mladine bo kovala usodo jugoslovenskega naroda.

1. Na preureeditvi obče univerzitetne uredbe in uredbe o združevanju univerzitetnih slušateljev, deluje posebna od ministrstva imenovana komisija, kateri predseduje dr. Konstantinović, sekretar ministrstva prosvete.

2. Nova tehnična fakultetna uredba je ponovno za eno leto umaknjena tako, da se bodo vsi izpit v tekočem letu vršili po stari uredbi.

3. Glede znižanja šolnin je ostalo stanje popolnoma neizpremenjeno. Na predlog rektorata je ministrstvo priznalo pobiranje šolnine v treh obrokih. Ali zato se pa bodo šolnine iztirjevale potom davčnih oblasti.

4. Glede razpusta »Mladega Triglava« (univerzitetni senat ga je aprila meseca razpustil radi prekoračenja delokroga) bo razpravljal razširjen univerzitetni senat.

5. Eno najbolj perečih vprašanj je skupna akademска menza. Ker so nekateri slušatelji proti skupni menzi (katoliški akademiki, op. ur.), je ustavitev iste brez primerne denarne podpore nemogoča. Gospod rektor bo zato prosil na merodajnih mestih za primerno podporo.

6. Z ozirom na opetovanjo željo slušateljev za osnivanje vrhovne akademiske stanovske organizacije — reprezentance, je gospod univerzitetni sekretar nasvetoval, da naj akademška omladina predloži konkretne predloge za osnivanje te institucije. (Obširneje o tej stvari bomo poročali v prihodnji številki, op. ur.).

7. Na pritožbo predsednikov strokovnih društev čes, univerzitetna uprava ne dovoljuje več uporabe edine primerne dvoran za občne zvore strokovnih društev — zbornice, je gospod sekretar nasvetoval tozadovno skupno vlogo univerzitetni upravi.

8. Na številne pritožbe akademikov, da v nekaterih institutih nimajo niti stolov in miz, je gospod sekretar obljubil, da bo to sporočil gospodu rektorju, ki bo ukrenil vse potrebno.

9. Zastopniki strokovnih društev so obvestili gospoda sekretarja, da mu bodo stalno poročali o delu medstrokovnega odbora, katerega bo tudi v tekočem letu vodilo društvo slušateljev juridične fakultete.

Gospod sekretar je želel vsem predsednikom strokovnih društev obilo uspeha in se od njih prisrečno poslovil.

AKADEMSKI URAD DELA

nas naproša, da objavimo, da ima na razpolago preizkušene instruktorje za vse predmete in apelira na starše, da se v slučaju potrebe obrnejo na imenovani urad. (Adresa: AUD Univerza). Priporočujemo, da je večina instruktorjev iz revnih slojev in da jim je instruiranje edina možnost preživljanja in študiranja.

Osnutek novega Jugoslovenskega občega državljanškega zakonika je izdal Društvo slušateljev juridične fakultete v obliki dobro izdelanih skript. Osnutek stane Din 60.— in se naroča pri Društvu slušateljev juridične fakultete na univerzi v Ljubljani. Pošiljamo po povzetju.

**Tej številki
smo priložili položnice
in prosimo cenjene
naročnike,
da se jih pridno
poslužujejo.**

DELOVNI NAČRT

K občinskim volitvam v večini občin Dravske banovine v nedeljo 25. oktobra t. l. je prinesel »Slovenec« v soboto 24. oktobra in na dan volitev pod naslovom »Naš narodni voditelj klic« poziv volilcem, ki ga zaključuje stavki: »K sodelovanju klicem vse, ki misljijo in hočejo dobro naši občini, banovini in državi po želom naše narodne dinastije.« Poziv je podpisal dr. Korošec.

Izd volitev v Radovljici so znagovalci v nedeljo zvečer proslavili s tem,

KULTURNA Vprašanja

KNJIŽEVNOST V ZVEZKIH?

Da, književnost v zvezkih, to je naš predlog.

Pri današnjih cenah je nemogoče, da bi človek posedoval vse knjige, ki so mu potrebne. Odplačevalni sistem ni nikak izhod iz te situacije, ker so knjige na odplačevanje še dražje kot za gotov denar prvič, drugič pa, pri nas se izdajajo dobre knjige običajno v tako luksuznih izdajah, da široka publike sploh nima hrabrosti, da bi jih kupila. Tega ni treba dovolj obrazložiti: knjiga mora biti stvar za dnevno uporabo, »Gebrauchsgegenstand«, imeti mora obliko, ki človeku dovoljuje, da jo ima vedno pri roki, biti ne sme, razen v gotovih slučajih takoj elegantna, da se je bojimo močnejše prijeti. Nikogar izmed nas ni, ki se ne bi spominjal mnogih Pinkertonov, Nik Karterov itd., ki smo jih pojedli v prvi mladosti. Te knjižice so bile dostopne, v tem je stvar! Za dinar jih lahko kupite, ni potrebno, da posežete globoko v žep, a niti da podpišete brezkončne formularje, da boste »najdalje do vsakega 5. v mesecu« plačali 50 ali 100 Din kot obrok.

Predragamo, da se naše založbe pobavljajo tudi s tem vprašanjem, predlagamo, da začnejo izdajati knjige, posebno kapitalna dela, tako naša kot tuja, v zvezkih po dinar, dva. Prepričani smo, da bi se na ta način masa vse bolj zanimala za dobro knjige, ki ne bi ostala omejena na ozek krog ljudi, ki lahko čitajo zato, ker imajo denar.

Ne bi bili prvi v takem izdajanju knjig. Čehi so n. pr. izdali vsa velika dela Masaryka, Beneša, Peroutke, Čapeka in mnogih drugih v zvezkih, kot mi sedaj predlagamo. Nemci so tako izdali delo svojih pisateljev že mnogo prej. Izkustva so odlična. Dobra knjiga je naša pot v široko maso, kar je najvažnejše, a poleg tega bi si mogli nabaviti knjige vsi, ki jo potrebujejo. Danes je mlademu intelektualcu nemogoče nabaviti si eno samo knjigo letno. Knjige so mu nepristopne in jih pozna samo iz izložb knjigarn in iz prikazov v časopisih. To pa so slabe kompenzacije.

SREDNJEŠOLCI IN POLITIKA

Op. ur. Iz srednješolskih vrst smo prejeli.

Pred kratkim so na neki ljubljanski gimnaziji dijaki, organizirani v znani katoliški mladinski organizaciji, razširili in podpisovali sledečo okrožnico:

Zelo spoštovani

Prosimo, da s svojim vplivom dosežete, da pristojno ministrstvo gg. profesorjem in drugim popravi krivice, katere so jim prizadejali prejšnji režimi.

Požrtvovalnosti naših voditeljev se imamo zahvaliti za svojo načelnost in izobrazbo; oni so nas usposobili za delo med slovenskim ljudstvom, oni so nas vzbujali, da so naše vrste kljub pritisku in pregnjanju ostale sklenjene. V najtežjih časih smo občudovali njihovo zadržanje in s ponosom gledali, da so ostali neupogljivi značaji. Takrat so nam bili vzor bolj kot kdaj preje.

Razumeli smo, da so prejšnji režimi preganjali katoliške izobražence, zlasti profesorje, ki so se udejstvovali v orloških vrstah; pričakovali pa smo, da bodo te krivice takoj popravljene, ko bo nastopila vlada reda in pravice.

Z obžalovanjem vidimo, da se našim voditeljem je vedno niso pravile od sovražnih režimov prizadete krivice. Velika je bila in je njih gmotna škoda; še hujše pa je njihovo duševno trpljenje zdaj, ko morajo čutiti, kateri bi radi svoje značajnosti ne uživali zaupanja lastnih ljudi.

Prepričani smo, Vaše blagorodje, da se to ne vodi po Vaši krivdi. Čutimo pa, da je v nevarnosti odlčno zadržanje naših vrst, če se čim preje ne popravi krivica, ki jo še vedno trpijo nekateri, ker so bili odlöčni in značajni voditelji slovenske mladine.

Z NAŠIH UNIVERZ

SEDEŽ SAVEZA JUGOSLOVENSKIH NACIONALNIH AKADEMSKIH ORGANIZACIJ BO TEGA LETA V LJUBLJANI

Dne 29. oktobra se je vršila v prostorijah JNAD »Jadrana« seja mestnega odbora SJNAO v prisotnosti predsednika in blagajnika izvršnega odbora iz Zagreba g. Marinkovića in Rapoteča, ki sta prav radi seje dopotovala v Ljubljano. Poleg teh dveh so seji prisostvovali predsednik nadzornega odbora SJNAO, predsednika »Jadrana« in JNAK, »Edinstva« in tudi številno članstvo obeh društev. Na dnevnem redu je bilo vprašanje prenosa sedeža izvršnega odbora SJNAO v Ljubljano in dogovor o kandidatni listi za glavno skupščino, ki se bo predvidoma vršila 8. in 9. t. m. v Zagrebu.

Po ekspoziciji g. Marinkovića, ki je poudaril, da vsi člani Saveza pričakujejo mnogo od prenosa sedeža v Ljubljano, ker zaupajo v velike organizatorne sposobnosti Ljubljjančanov, se je razvila dolga debata o kandidatni listi za volitve.

Ker g. Jež, predsednik »Edinstva« nikakor ni hotel pristati na nikakega družega predsedniškega kandidata kot na svojega, a v interesu Saveza je, da se pred občeni zbor pride z enotno listo, je predsednik večjega in poniembnejšega društva, »Jadrana«, g. Drnovšek, napravil gentlemansko gesto, odobravajoč kandidaturo člena »Edinstva«. Za tem je bila sestavljena celokupna kandidatna lista brez večjih težkoč, izvršenih par upadov g. Ježa. Lista izgleda takole: predsednik: g. Kutin Franec (»Edinstvo«); podpredsednik: g. Orožen Milan (»Jadrana«); tajnik: g. Klemenc Stanislav (»Jadrana«); blagajnik: g. Ribnikar Miran (»Edinstvo«); odborniki: g. Lapajne Boris (»J.«); namestniki: g. Prohazka Jože (»E.«), Renčelj Franc (»E.«), Raič Dragan (»J.«), Kerne N. (»E.«); revizor za Ljubljano: g. Sušnik Kornelij (»J.«), član časnega razsodilča za Ljubljano: g. Kotnik Franc (»E.«).

Nato je g. Marinković iznesel izkušta sedanjega izvršnega odbora in je med ostalim predlagal gotove izpremembe pravil.

G. Marinković predлага, da se delo Saveza decentralizira na ta način, da bi poedini univerzitetni sedeži organizirali sekcije, ki bi razbremenile delo izvršnega odbora. Po tem projektu bi Ljubljana dobila sekcije za akademski tisk, za izmenjavanje studentov in narodnoobrambno.

Mislimo, da je ta predlog koristen. Ne samo, da se delo Saveza formalno decentralizira, temveč so take sekcije potrebne tudi za to, da bi se poglobilo

UKINJENA ČETRTINSKA VOŽNJA

Sredi avgusta je bila z odlokom ministra za promet ukinjena četrtna vožnja, ki so jo imeli na podlagi odloka ministra za promet št. 26241/32 z dne 7. XII. 1933 in odloka gén. dir. drž. žel. št. 7824/34 z dne 7. II. 1934. I. redni slušatelji univerze kot člani akademške bolniške blagajne, kadar so potovali zaradi zdravljenja.

V drugih državah nudijo dijakom in akademikom vse mogoče popuste, da bi omogočili študentom čim več potovanja, pri nas pa lahko le trikrat na leto izkoristijo polovično vožnjo. Četrtna vožnja, ki je sedaj ukinjena, je nudila siromašnim študentom edino možnost, da so lahko preko počitnic potovali domov; da je pa siromašnih akademikov večina, ni treba posebej pripomniti. Poleg tega je dajala to olajšavo le ljubljanska univerza, zagrebška v zelo malem obsegu, a beografska nikakor. Izrabljanja ni moglo biti, razen, če vzamemo, da je velik zločin, če je siromašen študent potoval s to karto domov, čeprav ni bil baš tuberkulozen.

Povprašujemo se samo še, čemu bo odslej služila akademška bolniška blagajna (»Univerzitetni fond za zdravstveno zaščito učencev«). Dejstvo, da je moglo približno 20% študentov za četrtno potovati na svoje domove, je bilo edina otipljiva in realna korist, ki jo je blagajna nudila. Od danes moramo računati z njo le še in puncto aspirirna in borove vode.

Smatramo, da bi bilo nujno potrebno dati akademikom stalno vozno karto za četrtno cene. »Sporoznajte se med seboj! Potujte, ker s potovanjem se spoznavajo in približujejo kraji!« Da, potuj, če dobivaš mesečno 400 Din, a sam izlet iz Ljubljane v Zagreb bi te stal četrtnino te vse.

Potujemo lahko samo, dokler smo mladi. Čim pridemo enkrat v službo, se ne bomo mogli več premakniti z mesta. Zato zahtevamo, da se dijakom in akademikom da četrtna vožnja. Naše skromno mišljenje je, da bi država imela od tega mnogo več koristi kot mi sami.

REKTORAT POROČA AKADEMICKOM

Ob pričetku semestra je gospod univerzitetni sekretar Karlo Šketelj povabil na rektorat predsednike fakultetnih strokovnih društev in jim podal v imenu gospoda rektora naslednje poročilo o delu rektora za akademiske zahteve med počitnicami.

Zato ponavljamo, g. voditelji, svojo prošnjo, da ukrenete vse potrebno, da se zabrišejo ti spomini krivičnih režimov.

(Tiskarna ni podpisana!)

Mi smo vedno bili za politično neodvisnost in stalnost uradništva in s tem strani ni od naše strani prigovora k okrožnici. Tudi nimamo vzroka zagovarjati kakršenkoli režim. So pa v okrožnici nekatere stvari, ki dajo misliti in je vredno prineseti vanje malo svetlobe.

Predvsem smo radovedni, kdaj misljijo voditelji katoliških Slovencev nehati izrabljati izraz »katoliški za sinonim raznim političnim nazivom kot so ... in sl. Saj smo Slovenci skoro stodstotno katoličani, kar se ogorčenih omenjenih političnih nazivih po najnovejših statistikah ne more trditi! Ali so gospodje udarjeni s slepoto in ne vidijo, kam to vodi? Ali nimajo v svoji najbližji okolici kot tudi najoddaljenejših koncih katoliške Evrope dovolj opominov?

Dalje smo mnenja, da pri mišljenih gospodih ne leži krivda njih preganja samo v njihovem orlovnstvu in značajnosti. Saj poznamo mnoge druge izredno odlične orlovske delavce, ki jim ni niti las padel z glave...

Ne vemo tudi, zakaj ta okrožnica ponovno uvaja dvojno mero in se zavzema za tri preganjance, ko jih je vendar mnogo več in se ujih ... Bilo bi vendar v skladu s Kristovim naukom, da

se vsem deli enaka pravica. In bi tudi duševni očetje okrožnice morali dobro vedeti, da je Krist učil: »... a kdo daje ...«

Končno je pa sploh izrabljajanje srednješolske mladine — večina sedanjih srednješolcev niti ne pozna onih, za katere se poteguje — nekaj povsem novega in poučnega. ...

* * *

Na isti gimnaziji je isti krog dijakov ob prilikih nekih volitev še bolj jasno pokazal tolerantnost svojega (če je res njihov?) svetovnega nazora. V nekem razredu se je nekaj dijakov drznilo glasovati proti edino pravoverni listi.

... so ...

Vsekakor je problematično, kdo je pri tem na zgubi in kdo na dobičku.

* * *

Na isti gimnaziji se je končno zdalo, da se je čutil veroučitelj (!) poklicanega pozvati na odgovornost dijaka, ki je razširjal znan srednješolski list »Naša volja«, čes, da to oblastveno ni dovoljeno. Na srečo je bil tisti dijak toliko odrezav, da je odličnemu vzgojitelju odgovoril, da tudi razširjanje »Straže v viharju« ni oblastveno dovoljeno, s čimer je bilo zasljevanje takoj končano.

ODUŠEVLENJE I RAZOČARANJE

FRAGMENT IZ ISTORIJE TAKOZV. HRVATSKOGA POKRETA

U popratnom pismu, pisac članka veli: »... zavorno je samo po sebi, i ja sam nastoja da stvar učinim još zavarnju premda je, u sušini, veoma, veoma tužno i plačljivo...«

Uredništvo.

Kada je izšao prvi broj Hanžekovičeve »Hrvatske istine«, onda je stari branitelj imaginarni jedinstvenosti tzv. hrvatskoga pokreta nazval slučaj »Hrvatske istine« i njenog urednika »nenormalnom pojavom«, da ne rekne iskreno i otvoreno »engodna pojava«.

Kada je izšao prvi broj »Hrvatskog dnevnika« sa onim člankom g. Mačeka o buretu i čovjeku koji ne zna na koju bi stran legao, jer ga tiši tu i tamo, onda je, prema pisanju samoga »Hrvatskog dnevnika«, cijeli narod bio silno oduševljen i redakcija je, kao nekada Gaj u svojim novinama hrvatsko-slavonsko-dalmatinskom, štampala pjesme pune suza radosnica kojima se pozdravljuju prave, jedine prave, iskrene hrvatske novine, što ih je uskoro posvetio i sam nadbiskup-beduin, pjesnik i evangelistar, vjerni učenik naroda nevjernoga gospodina u Gospodu usnula crnožutog sarajevskog nadbiskupa Štadlera. On je rekao po prilogi ovako: do je dušom i tijelom uz hrvatski pokret i da su »Hrvatski dnevnik« jedine prave novine svih Hrvata. Zatim su tako isto izjavile i organizacije HSS, pa križari, pa francisci, pa redom svi »koji su disali i dišu za narodnu stvar«. Dakle: svenarodne novine.

Nastalo je sveopće i ludo oduševljenje. »Hrvatski dnevnik« je pun naivno patriotskih pjesmica, hrvatsko-majevskih tirada, izjava ljubavi i vjernosti bezbrojnih N. N. »sa pravim hrvatskim pozdravom« i nakladom od 150.000 primjeraka, pa dalje »... nema nijednog Hrvata, koji ne bi čitao« te prave novine Hrvatske, od najudaljenije seljačke kolibice do biskupske palate — jer razumijev se, »Hrvatski dnevnik« »štiti« isto tako interese hrvatskih nadbiskupov in hrvatskih radnika i hrvatskih seljaka i hrvatskih industrijalaca, hrvatskih velenkapitalista i hrvatske individualnosti izražene u hrvatskoj tisućogodišnjoj hrvatskoj kulturi sa hrvatskim trobojnicom. To je sve tako u jednu ruku a, u drugu, taj je list, kako je naglasio gospodin Voda Maček, »veliko informativno glasilo«. Dakle, nešto večeg formata, sankeionisano sa Najvišeg Mjesta — »probamus, acceptamus et confirmamus«.

Ali, budući mi nismo »u sklopu« općenarodnog tzv. pokreta hrvatskoga, to nam je slobod-

no da vidimo u čemu se sastoji to »veliko informativno glasilo« alias »Hrvatski dnevnik«.

Pratili smo ga tačno do 150 broja, dakle oko pet mjeseci s namjerom da u ciframa konstatujemo oduševljenje. Konstativali smo: 364 (tristošezdeseteteri) proslava, slava, slavice, obljetcica, spomenica, davorija, sjednica, manifestacija, slavlja, preslavija, pobjeda — »sim pak tam« 364 u 150 dana, ali to sigurno još nije sve, no glavno je da sav hrvatski narod od juga do severa, od istoka do zapada, čita »Hrvatski dnevnik« i roni suze radosnice, »radosnice suze narodnice« — dragi moj »Hrvatski dnevnik«, dnevničiću, dnevničiću, jedini, dragi, premili, glasna jasna, nek se slože grla bratska, grb i zastava, živila Hrvatska — i tako redom, do 364 i natrag.

Mase su ustalasane oduševljenjem a oduševljenje je najaci adut u tzv. pokretu, i kad je čovjek oduševljen, onda ne može i ne smije ništa vidjeti, vatrogasnica glazba treba da svira bez prestanka, i sve zastave treba da se dižu do neba i da vijore, vijore, vijore, i da se drže zdravice i govori jer narodu treba snage — da bar živi u nadi.

I tako je, uz blagoslov s desna i lijeva, odozgo i odozdo, uz svirku i pjevanju i vijorenje trobojnih, upamtite trobojnih, ali nemojte da vam se preokrene, dakle trobojnih naših, hrvatskih zastava, izšao i »Hrvatski dnevnik« učinivši čak i jedno »junačko djelo« time što je nekako, doduše u okviru geografske karte ovog državnog sklopa tzv. Jugoslavije, prokriumario kartu buduće slobodne Hrvatske, a sve to u jednom članku o — radiofonji. No, i to ti je cenzor koji se dade za nos vući. »Vrag ga zel, baš je bedast! Je, ne' kak da je, a ko bi rekel da su ovi naši tak pametni. Em se ipak vidi da su naši! To je bila velika senzacija bar za prvi deset dana a oni koji su joj bili sudionici sigurno će je se još dugo, dugo sječati a nakon deset, dvadeset godina, pa možda i prije ili kasnije, opet će neki tzv. istoričar, kao što je to onaj žohar u »Jutarnjem listu«, napisati u Hrvatskom spomendanim da je dana toga i toga učinjeno to i to za uzor potomstvu.

I, na kraju krajeva, »Hrvatski« je »dnevnik« oduševljen sam sobom. U redakciji liju suze radosnice i pišu njima članke umesto mastilom. Zbilja je to veliko i silno oduševljenje, a ko je oduševljen ne treba biti pismen, uslov za pobjedu je oduševljenje. Dakle, »Hrvatski dnevnik« je apsolutno oduševljen, pa isto tako i onaj redakteur en chef, po orientaciji »beskompromisni ljevičar« sa Trešnjevke, koji se več

toliko uvježbalo u svojoj oduševljenjo beskompromisnosti da jednakom »toplom i ljubavljom« piše o Staljinu i nadbiskupu Stepinu i o hemoroidima ...

Sve ide svojim tokom. 150.000 primjeraka! »Je, bogobogome, kad su Vlahi imali takve cajtunge... Sused, još samo danes i zutra i prekzutra, kad se stanemo — Hrvatska bu slobodna i tu ne bu nijednog Vlaha!« Danas, zutra i prekzutra, danas zutra i prekzutra. Crna kobila, beli konj, bela kobila, črni konj, danes, zutra i prekzutra ... »Ne bu nas niko više varal. Sa su gospoda jednaka. Furt pripovedaju i pripovedaju, a bogi muži samo ceh plačaju!«

»Hrvatski dnevničić«, dnevničiću, šta je sad to najedanput, do vrha — gdje su sada himne sa »pravim hrvatskim pozdravom« od istoka do zapada i obratno? Šta to muži tjeraju gospodina upravnika uniatske biskupije sa biskupskog dobra, pa kako to da g. Maček brani interes biskupa, vidi vrha, pa eto muži rastruju svoj vlastiti zbor i gospodin »narodni zaštitnik« traži pomoč vlaških žandara i bože dragi, sada najedanput treba gospodu žandare i kaže da su i oni za hrvatsku stvar!

I, onda »Hrvatska istina! Istina na vidjelo, a, tako, dalje! Od 150.000 na 15.000. To je, prijatelju, kao kad neko s oblaka skoči na glavice u podrum. Pa, prijatelju, da bi je ostalo štograd od tod jadnika? Pa jest, sada ga hrvatsko društvo za spasavanje nastoji nekako pokupiti in sastaviti e bi mu bar pogreb bio veličanstven. I opet su svi pokucali na vrata g. V. Mačeka jer on je, na kraju krajeva, u prvom broju svog lista, tj. »Hrvatskog dnevničića«, izložio svoju misao o buretu pa i sada, u ovom teškom času, treba da rekne svoju. »Da, »Hrvatski dnevnik« nije službeno glasilo, on je »informativno veliko glasilo« — razumije se, pod mojom kontrolom. Šta sam ono zaboravio reći? Da, neka se zna: hrvatsko informativno veliko glasilo.« Je, ne' kak, hrvatsko ... I onda: izjava Vođe V. Mačeka za »Hrvatski dnevnik« masno štampano preko cijele prve stranice. A onaj M. Hanžeković od »Hrvatske istine« nikoli niš, bandit, potepuh, konfident, plačenik, izdajnik — izdao je hrvatsko oduševljenje i to baš sada u jesen, vrag ga dao, kada muž malo razmišljava o svojoj ekonomiji koja je slabog izgleda — izdao je, zamislite, hrvatsko oduševljenje, o vi crne vrane, ali još nas ima Hrvata — zato je i tu individua »frnula« iz »Hrvatskog dnevničića«, i sad su ostali samo oduševljeni, na čelu sa chef en redakteurom ubjedjenim markštom sa Trešnjevke.

Ali, ali, u pozadini, tj. u narodu, više nije onako kao što je bilo. Zakaj muži tučeju naše

gospone kad su im tak lepo popevali — vele oduševljeni elementi. A kaj nam bute vi po kvarena gospoda, navek samo popevali kak štigle. Je, kaj mislite da bu muž navek bdesti ostal. — Vužgi ga, Matek, s gospodom itak ni dobro posla imati. Lehko je njima čekati kad imaju debele tribuhe. Lehko je njima popevati ... i oduševljenje leti put neba, lehko, lehko kao oblači — rasprši se.

A šta sada, sada je izšla »Hrvatska istina« kao reakcija na to prazno oduševljenje i sad se mnogo zna što gospodi zagrebačkoj nije drago da se zna i hrvatska oduševljena omladina poručuje uredniku M. Hanžekoviću da si kopa raku, jer je izdajica, izdao oduševljenje, dakle hrvatski stvar. Prošteno je svima, svima, samo nijе izdajici. Je, ne' kak, ali ova »Hrvatska istina« ipak ima prav ...

Ne nasjedajte, ne nasjedajte, brunda bumbar »Hrvatski dnevnik«, čitate: proslava, proslava, hrvatski narod još uvijek slavi — viču ljudi derviši i mašu rukama, sviraju i duvaju u puhaljke, organizuju obljeticne, posvećuju zastave, mole Boga i nadbiskupa Stepinu da vrati narod hrvatski u krilo oduševljenja, onog starog, naivnog, patriotskog i za lude derviše rentabilnog oduševljenja, ali ne pomaže više ni derviško vrtenje na peti oko samog sebe, jer lehko je, lehko popevati, ali je teško biti narod, muž, seljak, grbovi i zastave ne mogu se sijati i lehko je, lehko popevati kada je tribuh pun ali onaj koji radi za deset dinara na dan toj istoj popevajućoj gospodi ne može da bude dugo oduševljen.

— Jeste čuli, sused?

— Kaj?

— Došli su gosponi iz grada, pa su tak tu bdestoče popevali.

— Je, ne' kak!

— Malo smo poslušali, a onda smo mi popevali i sharili smo ih!

— Je, ne' kak!

Šta da se radi, šta da se radi vrte se derviši oko sebe i lamataju rukama i vase, ali ih Bog Hrvata ne sluša.

A stari, lukavi »Obzor«, koji se također bogzna za čiji račun vrti sam oko sebe, zloban, cinički i jezuitski drzak, nemoralan, duhovni začetnik mnogih nekulturnih ispadova, tvorac klevetničkih fraza i pojmove — sada to popevanje neoduševljenih zove »nenormalnim pojavama« i brani cijelokupnost, ne priznaje da postoje frakcije i klike i tvrdokorno tvrdi i odlučno buči — i sve mu je to, ipak, veoma neugodno. Je, ne' kak, gospod sused ...

Zagreb.

A-c-r.

BORBA RUSKEGA PREBIVALSTVA S SOVJETSKO VLADO

PREDAVANJE DR. B. SOLONJEVIĆA

Dr. B. Solonjević, katerega članek smo priobčili v zadnjih dveh številkah, je predaval v petek 23. oktobra v hotelu Tivoli pred polno dvorano o razmerah v Rusiji. Med poslušalcima opazili tudi tovariše z levice, kar nedvomno priča o njih »objektivnosti«. Naj povedo svojim sodrugom, kako se godi »srećnim« ljudem pod ponesrečeno proletarsko diktaturom. Zvedeti so mogli, da sovjetski aparat zapira — ali mori — tudi komuniste, ki prihajajo tja, ker bi bili lahko škodljivi. Osupnjeni na bedo, ki v nej živijo ruski kmet, delavec in intelektualci, bi moral pričakovati o neizmerno boljšem, rekli bi kraljevskem življenju v »gnilih kapitalističnih deželah«. In bi rusko ljudstvo, ki ne dobiva nobenih vesti o onstran meja in živi v prepričanju, da je tam življenje še hujše, napravilo zaključke, ki bi vedli k neizogibni revoluciji, kljub vsestranski izčrpnosti prebivalstva.

Dr. Solonjević je prebil 9 let v zaporih. Prst je bil v l. 1933. do junija 1934. Ker so pa njega premetavali po ječah, je imel priliku, spoznati malodane vso Sovjetsko unijo.

Devetnajst let sovjetske oblasti so dokazali, da socializem ni mogoč brez nasilja. Tako kmet dela kot Kitajec na prtičku zemlje, ki mu je sedaj milostno naklonjena, dočim ga priganjajo s silo na polja kolhoza. Videz socializma (za liberalce in socialistične zastrupljence zahodne Evrope) vzdržujejo strojnike in revolverji GPU.

Ničvrednost vse industrijske spreme Sovjetske unije, — vseh teh Dnjeprostojev, Magnitogorska, BBK (Belomorsko-baltiški kanal) se izkazuje v obliku circuli vitiosi, ki se mu pravi sovjetsko gospodarstvo. Mislimo si, da je neki kolhoz pripeljal na postajico N repa, krompir,

zito, — kar je moral oddati državi, kot davek in natura. Navadno na taki postaji ni ne skladiti, ne zadostnega števila delavcev. Čez nekaj časa, ko že vse začne gniti, pride na to postajico železni komisar za promet, Lazar Moisejevič Kaganović. — Zakaj, prokleto, miste natovorili na vlake? — Vagoni ni bilo! — Zakaj ni bilo vagonov? — Ker tvornica A ni dobavila zadostne količine osi! — Zakaj ni bilo osi? — Ker iz B nismo dobili jekla! — Zakaj ni jekla? — Ker nismo imeli dosti premoga! — Zakaj ni premoga? — Ker ni bilo provijanta za delavce? — Kje je provijant? — Gnjije na postaji N ...

Niso krivi posamezniki, kriv je sistem, ki jemlje v koli iniciativu, stavi posameznika pod kontrolu in smrtno odgovornost, pravi da bo zanj vse preskrbljeno in pusti ga v težkih časih na cedilu. Tak krik je bil razglasen in proslavljen po naših komunistih kot »prehod k slobodni trgovini«. Preje je delavec dobival karte za kruh, sladkor, živila sploh, obleko in je mogel nekako živeti. Sedaj pri srednji plači 130 rubljev (po sovjetski statistiki), mora plačati 90 kopejk za 1 kg črnega kruha, kar pomeni, da si lahko privoš